

ПРОЄКТ

прикладного дослідження

Назва проєкту: «Проектування інноваційного середовища післядипломної освіти як умова реалізації індивідуальної освітньої траєкторії педагога».

Терміни виконання: січень 2020 р. – січень 2025 р..

1. АНОТАЦІЯ

Нова законодавчо-нормативна база передбачає створення інноваційної системи професійного розвитку педагогів, забезпечення умов для самостійного вибору форм, видів та суб'єктів підвищення кваліфікації з урахуванням самооцінки компетентностей і професійних потреб педагогів.

У вітчизняному освітньому просторі з'являється численні пропозиції від суб'єктів, що провадять освітню діяльність у сфері підвищення кваліфікації педагогів. Незважаючи на різноманітність пропонованого змісту та форм, заклади післядипломної педагогічної освіти залишаються ведучими у наданні таких послуг. Однак сучасні виклики та вимоги зумовлюють необхідність розвитку інноваційного середовища закладів ППО, яке б виконувало провідну роль у підвищенні кваліфікації педагогів з наданням можливостей для безперервного навчання за індивідуальною освітньою траєкторією.

Складність у вирішенні завдання полягає у відсутності необхідних і достатніх умов, форм, методів, нормативного врегулювання та системи координування цього процесу в середовищі післядипломної освіти.

З огляду на це є необхідність наукового обґрунтування та науково-методичного супроводу проектування інноваційного освітнього середовища післядипломної освіти, яке забезпечить умови для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії педагогів.

2. ПРОБЛЕМАТИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Проблема, на вирішення якої спрямовано проєкт.

Створення умов для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії педагогів та керівників закладів освіти, вільного вибору форм, видів, напрямів, змісту навчання упродовж 5 років в освітньому середовищі післядипломної освіти.

2.2. Об'єкт дослідження.

Інноваційне освітнє середовище післядипломної педагогічної освіти.

2.3. Предмет дослідження.

Організаційно-педагогічні умови моделювання індивідуальної освітньої траєкторії професійного розвитку педагогів.

3. СТАН ДОСЛІДЖЕНЬ ПРОБЛЕМИ І НАПРЯМУ

Для досягнення поставлених задач буде використано теоретичні дослідження:

– наукових основ післядипломної педагогічної освіти педагогів (В. Бондар, Л. Даниленко, Г. Єльнікова, Л. Ничкало, В. Олійник, Л. Пуховська, О. Пехота, С. Сисоєва, В. Семиченко та ін.);

– особливостей розвитку системи підвищення кваліфікації в інноваційному просторі післядипломної освіти (Н. Бібік, В. Биков, Л. Ващенко, В. Кремень, Н. Клокар, Н. Морзе, В. Олійник, К. Колос, Л. Карамушка, В. Паламарчук);

– теорії моделювання педагогічних систем і процесів (С. Гончаренко, О. Ляшенко, Ю. Мальований, В. Маслов, Г. Щекатунова та ін.);

– процесів професійного розвитку та саморозвитку педагогів (І. Андрощук, В. Андрущенко, А. Асмолов, І. Бех, Н. Гузій, Н. Кузьміна, А. Маркова, Н. Ничкало Т. Сорочан, Л. Сущенко та ін.);

– теорії педагогічної інноватики (В. Бочелюк, В. Гузеєв, О. Глузман, Л. Даниленко, І. Дичківська, В. Загвязинський, О. Мариновська, Н. Юсуфбеков та ін.);

– дослідження «середовищної» проблематики у професійній підготовці педагогів (А. Деркач, Ю. Мануйлов, Т. Менг, Н. Клокар, Л. Панченко, І. Соловйов);

– теорії створення науково-освітнього кластера в розвитку системи освіти (В. Бейзеров, Н. Клокар, О. Повстин, М. Портер, Є. Чернишова та інші).

4. МЕТА, ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА ЇХ АКТУАЛЬНІСТЬ (до 70 рядків)

4.1. Ідеї та робочі гіпотези проєкту.

Концептуальна ідея дослідження полягає у створенні організаційно-педагогічних умов для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії педагогів шляхом проєктування моделі відкритої післядипломної освіти на базі Волинського ІІПО.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні про те, що реалізації індивідуальної освітньої траєкторії педагогів можлива, якщо розвиток освітнього середовища післядипломної освіти проєктувати на засадах відкритої освіти, забезпечити ефективність використання внутрішніх ресурсів Волинського ІІПО, об'єднати навколо закладу науковий, інноваційний та методичний потенціал інших суб'єктів освітніх послуг у сфері післядипломної освіти.

Реалізація концептуальної ідеї передбачає:

– створення гнучкого, конкурентного освітнього середовища з домінуванням мобільних програм підвищення кваліфікації;

– модульний принцип модернізації змісту освіти, великий спектр форм, методів, технологій навчання;

– об'єднання зусиль структурних підрозділів ВІІПО для створення освітніх програм із сучасним контентом, які максимально будуть відповідати запитам, створювати ситуацію вибору місця, термінів, змісту навчання за індивідуальною освітньою траєкторією;

– застосування освітніх програм різних видів підвищення кваліфікації (семінари, практикуми, тренінги, вебінари, майстер-класи тощо), що забезпечують змістову цілісність за основними напрямками передбачених Порядком підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників;

– використання інформаційно-комп'ютерних технологій, технологій мережевої взаємодії учасників освітнього процесу;

– надання випереджувальних сервісних послуг для неперервного саморозвитку й самореалізації педагогічних працівників;

– забезпечення гнучкості і мобільності процесу підвищення кваліфікації через щорічне оновлення змісту, варіативності планів і програм, можливості здійснення освітнього процесу як на базі ВІППО так і в окремих освітніх округах, освітніх закладах;

– створення і постійне оновлення сайту ВІППО, який за змістом і навігацією має забезпечити вільний доступ слухачів для ознайомлення з освітніми програмами, переліку виданих документів, здійснення реєстрації;

– встановлення партнерської взаємодії та співпраці з освітніми закладами, органами місцевого самоврядування через укладання угод, з метою забезпечення наступності та системності підвищення кваліфікації керівних та педагогічних кадрів;

– врахування місця та ролі формальних і неформальних організацій, громадських утворень, міжнародних партнерів в освітньому просторі післядипломної освіти, за потреби включення їх до науково-освітнього кластеру;

– проведення моніторингу якості освітнього процесу, що забезпечує можливість перманентного вимірювання й оцінювання професійного розвитку за індивідуальною освітньою траєкторією;

– підготовку андрагогів для ефективного науково-методичного супроводу професійного розвитку фахівців у його дорадницькому, коучинговому, предметно-методичному, професійно-кваліфікаційному, соціальному, експертному, маркетинговому, інформаційно-комунікаційному, моніторинговому, психолого-мотиваційному тощо напрямках;

– розроблення нормативно-правових документів щодо реалізації індивідуальної освітньої траєкторії педагогів у відкритому освітньому середовищі післядипломної освіти на базі Волинського ІППО.

4.2. Мета і завдання, на вирішення яких спрямовано проєкт.

Мета проєкту. Розробка та апробація моделі відкритого освітнього середовища післядипломної освіти для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії професійного розвитку педагогів.

Завдання проєкту.

1. Здійснити аналіз стану розробленості проблеми професійного розвитку педагогів за індивідуальною освітньою траєкторією в умовах модернізації неперервної педагогічної освіти.

2. Обґрунтувати принципи побудови відкритого освітнього середовища в межах регіонального простору як інноваційної моделі підвищення кваліфікації керівних та педагогічних кадрів.

3. Розробити та апробувати модель відкритого освітнього середовища на базі інституту післядипломної педагогічної освіти.

4. Обґрунтувати критерії та показники ефективності моделі відкритого освітнього середовища післядипломної педагогічної освіти.

5. Розробити концептуальні, нормативні, регулятивно-методичні документи щодо механізму реалізації індивідуальної освітньої траєкторії педагогів та взаємодії суб'єктів відкритого освітнього середовища.

6. Розробити та апробувати комплекс програмного та навчально-методичного забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних працівників та керівників закладів освіти для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії.

7. Укласти методичні рекомендації щодо науково-методичного супроводу професійного розвитку керівних і педагогічних кадрів за індивідуальною освітньою траєкторією.

4.3. Обґрунтування актуальності та/або доцільності виконання завдань, виходячи із: стану досліджень проблематики за напрямом проєкту; ідей та робочих гіпотез проєкту.

У сучасних умовах реформування галузі актуалізується питання формування педагога із розвинутою потребою самовдосконалення, здатного до безперервного підвищення професійної компетентності, самостійного професійного розвитку за індивідуальною освітньою траєкторією.

Сучасна система підвищення кваліфікації повинна максимально задовольнити професійно-фахові, індивідуально-особистісні, соціокультурні запити замовників освітніх послуг, створити такий освітній простір, що мотивує до постійної творчої самоактуалізації в професійному та особистісному вимірах шляхом формальної та неформальної освіти, передбачає впровадження багатоваріантних освітньо-професійних програм, моделей, форм освіти дорослих, реалізацію інноваційних методологічних підходів, андрагогічних технологій тощо.

Особливої уваги заслуговує проблема відносної готовності значної частини педагогічних кадрів до побудови індивідуальної освітньої траєкторії, здатності визначити проблеми та напрями самовдосконалення і саморозвитку.

Складність у вирішенні завдань полягає у відсутності необхідних і достатніх умов, форм, методів, нормативного врегулювання та системи координування цього процесу. Потрібно створити середовище ППО для забезпечення можливості проєктувати індивідуальний освітній маршрут професійного розвитку кожному відповідно до його запитів, потреб, можливостей і досвіду.

Важливий пошук нових підходів до проєктування освітнього середовища. Вітчизняні та зарубіжні науковці стверджують, що розвиток успішних соціально-економічних систем свідчить про ефективність

багатоаспектних об'єднань – кластерів. Використання кластерного підходу може забезпечити створення інноваційної моделі освітнього середовища післядипломної освіти, істотно розширити співробітництво суб'єктів освітніх послуг, стати організаційною формою поєднання інтелектуальних, фінансових і кадрових ресурсів для забезпечення конкурентних переваг у сфері післядипломної освіти.

Основними факторами для розвитку освітнього кластера в системі ППО є:

– функціонування конкурентоздатних закладів, наявність конкурентних переваг (географічне положення, спеціалізовані людські ресурси, постачальники і споживачі освітніх послуг, необхідна інфраструктура);

– визначення взаємовигідних засад активної взаємодії;

– існування технологічної та наукової інфраструктури;

– психологічна готовність до кооперації тощо.

Отже, створення відкритого освітнього середовища на базі ВППО передбачає якісну модернізацію у сфері професійного розвитку та підвищенні кваліфікації педагогічних і керівних кадрів, розвиток наукоємних послуг, широке впровадження новітніх наукових досліджень через інноваційні освітні проекти; забезпечення гнучкості та варіативності освітніх послуг, створення можливості для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії.

5. ПІДХІД, МЕТОДИ, ЗАСОБИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕНЬ ЗА ПРОЄКТОМ

5.1. Визначення підходу щодо проведення досліджень, обґрунтування його новизни.

На виконання завдань дослідження використано відповідну методологію, зокрема:

– *системний підхід* у проведенні аналізу вітчизняних і зарубіжних джерел з предмета наукового дослідження, який забезпечує наукове підґрунтя для розроблення концептуальних засад побудови освітнього кластеру;

– *андрагогічний підхід*, який визначає шляхи вдосконалення процесу здобуття професійно значущих знань, формування вмінь, навичок, настанов з урахуванням специфічних рис навчання дорослих;

– *аксіологічний підхід*, що передбачає вибір особистісно-значущої системи самоорганізації та саморозвитку, індивідуальної освітньої траєкторії, урахування власної «Я-концепції»;

– *компетентнісний підхід*, що зумовлює оптимізацію індивідуальної освітньої траєкторії кожного суб'єкта, забезпечення свободи свідомого вибору змісту, форм, параметрів і шляхів навчання в системі післядипломної освіти, розвиток компетентностей;

– *інтегративний підхід*, що є шляхом до інтеграції формальної та неформальної освіти педагогічного працівника;

– *кластерний підхід* заснований на конструюванні взаємодії нового типу соціального діалогу та соціального партнерства.

5.2. Нові або оновлені методи та засоби, методика та методологія досліджень, що створюватимуться авторами у ході виконання проєкту.

Дослідження буде здійснюватись за допомогою таких методів:

- формально-логічних методів (емпіричних спостережень, порівняльного аналізу, синтезу, абстрагування, прогнозування);
- теоретичного аналізу і синтезу визначення складових освітнього кластеру, опису їхніх сутнісних характеристик;
- діагностичних методів (анкетування, тестування, інтерв'ювання, експертне спостереження, дискусії тощо);
- статистичних методів (порівняння, рейтингування, тестовий метод), що характеризують процес професійного розвитку педагогів;
- частотного контент-аналізу для ідентифікації ключових понять і слів дослідження.

5.3. Особливості структури та складових проведення досліджень.

Особливості структури дослідження визначатимуться сутністю відкритої освіти та кластерного підходу в проєктуванні освітнього середовища.

Відкрита освіта являє собою гучку систему здобуття знань, доступна будь-якому бажаючому без аналізу його освітнього цензу та регламентації періодичності й тривалості навчання, що розвивається на основі формалізації знань, їх передачі і контролю з використанням інформаційних та педагогічних технологій.

Освітній кластер можна визначити як гнучку мережеву структуру, яка включає групи взаємопов'язаних об'єктів (освітні установи, громадські організації, наукові школи, заклади вищої освіти, дослідні організації, бізнес-структури та ін.), об'єднаних навколо ядра інноваційної освітньої діяльності для вирішення певних завдань і досягнення конкретного результату.

Реалізація *кластерного підходу* передбачає: наявність спільної мети, правової основи спільної діяльності, розроблених механізмів взаємодії між суб'єктами, механізму управління, відповідність задекларованим цілям.

Основні *принципи*: єдність навчального, наукового та інноваційного процесів; безперервність освітнього процесу; навчально-методична, наукова та інформаційна взаємодія.

Модель освітнього кластера – цілісне утворення, що включає в себе організаційний, управлінський, технологічний, змістовний рівні.

Програмою проєкту будуть передбачені дослідження таких аспектів:

- обґрунтування доцільності проєктування відкритого освітнього середовища на базі ВППО для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії педагогів;
- апробація варіантів організації освітнього процесу у відкритому освітньому середовищі на базі ВППО;
- формування окремих освітніх кластерів на базі ВППО для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії педагогів;

- визначення ефективності моделі відкритого освітнього середовища, корекція та прогнозування розвитку.

6. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОНАННЯ ПРОЄКТУ ТА ЇХ НАУКОВА НОВИЗНА

Упродовж терміну реалізації проекту передбачаються такі очікувані результати:

1. Модель відкритого освітнього середовища післядипломної освіти на базі Волинського ІППО, спроектованого на засадах кластерного підходу.

2. Концептуальні, нормативні, регулятивно-методичні документи щодо механізму реалізації індивідуальної освітньої траєкторії педагогів у відкритому освітньому середовищі.

3. Комплекс програмного та навчально-методичного забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних працівників за індивідуальною освітньою траєкторією.

4. Критерії та показники ефективності моделі середовища післядипломної педагогічної освіти.

5. Готовність педагогів до проєктування власної індивідуальної траєкторії професійного розвитку, вимог до умов для її реалізації в освітньому середовищі ІППО.

6. Єдине інформаційне середовище післядипломної педагогічної освіти (на основі сайту Інституту).

7. Методичні рекомендації щодо науково-методичного супроводу професійного розвитку керівних і педагогічних кадрів за індивідуальною освітньою траєкторією.

8. Публікації результатів наукового дослідження у вигляді статей / колективної монографії.

7. ПРАКТИЧНА ЦІННІСТЬ

Практична значимість дослідження визначається тим, що:

– розроблена модель відкритого освітнього середовища на базі Волинського ІППО буде використана для реалізації підвищення кваліфікації педагогів в межах 150 годин за індивідуальною освітньою траєкторією;

– освітні кластери створять можливість оперативного реагування на виклики і завдання освітньої політики на регіональному рівні, розроблення та впровадження мобільних, диференційованих програм підвищення кваліфікації педагогів;

– інноваційна модель дозволить більш повно розкрити й об'єднати навколо Волинського ІППО науковий, інноваційний і методичний потенціал надавачів освітніх послуг системи ІППО у створенні сучасного контенту підвищення кваліфікації педагогів;

– багатоваріантність форм, моделей, технологій, напрямів педагогічного професійного розвитку дозволить підготувати конкурентоспроможного на ринку освітніх послуг фахівця, здатного до

неперервного саморозвитку, самонавчання і самореалізації шляхом формальної і неформальної освіти впродовж усього життя;

– запропоновані критерії та показники дозволять визначити ефективність інноваційного освітнього середовища післядипломної освіти регіону.

Результати дослідження стануть основою монографії, матеріали якої можуть бути використані науковими працівниками, аспірантами, методистами системи післядипломної освіти.

8. ФІНАНСОВЕ ОБГРУНТУВАННЯ ВИТРАТ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРОЄКТУ

Обсяг коштів на проведення робіт (у цілому та за роками) – *без оплати*.

9. ДОРОБОК АВТОРІВ ЗА ТЕМАТИКОЮ ПРОЄКТУ

1. Професійний розвиток педагогів в умовах освітнього середовища післядипломної освіти (теоретико-прикладний аспект): кол. моногр. / за ред. П. С. Олешка, Н. М. Ткачук, Луцьк: КП ІАЦ «Волиньенергософт», 2019. 308 с.

2. Олешко П. С., Кінах Н. В. Структура управлінської компетентності керівника освітнього закладу в системі післядипломної педагогічної освіти. *Вісн. післядипломної освіти*: зб. наук. праць / НАПН України, ДВНЗ «Ун-т менеджменту освіти»; гол. ред. В. В. Олійник; редкол.: І. Андрощук [та ін.]. Київ: ЮСТОН, 2019. Вип. 9 (38). С. 113–132. (Серія «Педагогічні науки»).

3. Олешко П. Створення освітнього середовища для професійного зростання вчителя. Актуальні проблеми сучасної освіти та науки в контексті євроінтеграційного поступу: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 23–24 трав. 2019 р.) / упоряд. О. А. Бундак, Н. В. Ляшук, Н. Г. Конон. Луцьк: Вежа-Друк, 2019. С. 79–81.

4. Професійний розвиток педагогів в умовах освітнього середовища післядипломної освіти: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (22–23 листоп. 2019 р., м. Луцьк) / упоряд. А. М. Луцюк. Луцьк: ВІППО, 2019.

5. Формування професійної культури керівника ЗЗСО в сучасному освітньому середовищі: зб. наук. праць (з ел. додатком) / упоряд. М. О. Стащенко. Луцьк: ВІППО, 2019. 88 с.

6. Савош В. О. Навчальна модель «Система неперервної освіти»: компонентний аналіз. *Актуальні проблеми фундаментальних наук*: матеріали III Міжнар. наук. конф. Луцьк: Вежа-Друк, 2019. С. 284–285.

7. Олешко П., Вітюк В. Андрагогічні особливості професійного розвитку педагогів в організації управління навчальним закладом. *Культура цільового управління в національній системі освіти: гуманістичний контекст*: кол. моногр. / О. Л. Ануфрієва, Т. І. Бурлаєнко, Г. А. Дмитренко [та ін.]; за заг. ред. Г. А. Дмитренка, В. В., Олійника. Луцьк: Вежа-Друк, 2017. 412 с. С. 318–335.

8. Ткачук Н. М. Регіональний проект як інноваційна форма підготовки керівників навчальних закладів до реалізації освітньої реформи *Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології*: збірник матеріалів II-ї Всеукраїнської Інтернет-конференції 28 квітня 2017 р. м. Київ / редкол.: В. В. Сидоренко, М. І. Скрипник, Я. Л. Швень. Київ: ЦППО, 2017. 424 с. С. 369–372.

9. Олешко П. С. Післядипломна педагогічна освіта області в умовах «Нової української школи». *Педагогічний пошук*. 2017. № 3. С. 3–6.

10. Вітюк В. В. Готовність педагогів до змін в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа». *Педагогічний пошук*. 2017. № 2. С. 3–6.

11. Savosh V. The cleverness to self-learning in the system of continuous education: multi-vector analysis. *The Actual Problems of the World Today*. London, Vol. 2, 2019. P. 165–176. (Колективна монографія.)

10. ЕТАПИ НДР І ТЕРМІНИ ЇХ ВИКОНАННЯ

Назва етапу	Термін виконання	Склад виконавців	Очікувані Результати
<p>I етап. Теоретико-моделювальний Розроблення: концептуальної моделі, пакету нормативних та регулятивно-методичних документів щодо механізму реалізації індивідуальної освітньої траєкторії педагогів у відкритому середовищі післядипломної освіти. Підготовка до педагогічного експерименту щодо організації освітнього процесу для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії педагогів. Підготовка та затвердження облікової картки та інформаційної картки в УкрІНТЕІ. Підготовка рукопису проміжного наукового звіту за I етап.</p>	січень–грудень 2020 р.	Ректорат, науково-педагогічні, наукові працівники Інституту	Проектна документація, Положення про організацію освітнього процесу у ВІППО, наукові статті. Науковий звіт за I етап.
<p>II етап. Формувальний Проведення констатувального і формувального етапів експерименту. Експериментальна перевірка теоретичних</p>	Січень 2021 – грудень 2024 р.	Ректорат, науково-педагогічні, наукові працівники Інституту	Методичні рекомендації «Технологія реалізації індивідуальної освітньої траєкторії педагогів у

<p>положень щодо організації освітнього процесу для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії педагогів у відкритому середовищі післядипломної освіти. Перевірка, обґрунтування, аналіз та узагальнення концептуальних і теоретичних положень моделі. Аналіз і узагальнення зібраних даних і одержаних результатів, оформлення матеріалів і рукописів дослідження; завершення написання і підготовка рукопису методичних рекомендацій до видання. Підготовка рукопису проміжного наукового звіту за II етап.</p>			<p>відкритому середовищі післядипломної освіти». Наукові статті. Проміжний науковий звіт за II етап.</p>
<p>III етап. Узагальнювально-упроваджувальний етап Видання наукових статей, підготовка рукопису монографії, заключного наукового звіту.</p>	<p>Січень 2024 – січень 2025 р.</p>	<p>Науково-педагогічні, наукові працівники ВІППО</p>	<p>Наукові статті, монографія. Заключний науковий звіт</p>